

Toekomstplan Cubanos Unidos 1.0

*Nieuw maatschappijmodel brengt Cubanen samen
in plaats van ze te verdelen*

Het *Toekomstplan Cubanos Unidos 1.0* begeleidt de overgang van het huidige regime naar een volwaardige parlementaire democratie.

Deel 1 gaat dieper in op de inspiratiebronnen.

Deel 2 bespreekt in inhoud.

Negen domeinen bestrijken alle aspecten van de samenleving. De uitvoering gebeurt in drie stappen en de rode draad is het respect voor de eigen identiteit. Het doel is het aanwenden van het potentieel van het land ten bate van de bevolking. Dat vereist de medewerking van iedereen. *Cubanos Unidos – Cubanen verenigen* luidt het inspirerende motto.

Deel 3 behandelt de praktische uitvoering.

In een transitieperiode wordt de Voorlopige Regering van onafhankelijke experts bijgestaan door adviesraden. Er komt een internationale Donorconferentie en een UNO-vredesmacht waarborgt de veiligheid. De methodiek van de Strikte Geleidelijkheid maakt van Cuba een volwaardige democratie: eerst lokaal, dan provinciaal en ten slotte federaal.

Deel 4 belicht de verdere werking.

Dit concept moet verder worden aangevuld en verfijnd tot een *Toekomstplan Cubanos Unidos 2.0*. De uitdaging is om daarrond in brede milieus een consensus te vinden. Want wanneer het communisme instort, dient zich een uniek momentum aan om de samenleving op een nieuwe leest te schoeien.

1. DE INSPIRATIE

Dit plan heeft meerdere geestelijke vaders.

Op het macroniveau zijn dat de positieve elementen van het kapitalisme en het communisme. Het kapitalisme creëert een welvaartsmachine op basis van een degelijk onderwijs en het streven naar vrede. Die zorgt in een klimaat van vrijheid voor groei en innovatie. En het communisme wil een gelukkige samenleving realiseren door de armoede en de ongelijkheid te bannen en iedereen een job te geven.

Op het niveau van Cuba grijpt de tekst terug naar de progressieve grondwet van 1940 en de originele doelstellingen van de Cubaanse revolutie. De *Beweging van de 26ste Juli* wilde de dictatuur van Batista vervangen door een democratie met vrijheid van meningsuiting en vereniging. Een gemengde economie moest Cuba minder afhankelijk maken van het suikerriet. En een landbouwhervorming wilde de kloof tussen de stad en het platteland dichten. Een rechtvaardige fiscaliteit zou de Cubaanse bedrijven doen concurreren met de Amerikaanse. Maar die ambities werden slechts gedeeltelijk waargemaakt. Wel bewaart het *Toekomstplan* de positieve verworvenheden van de voorbije zestig jaar, waaronder het onderwijssysteem en de gezondheidszorg.

In deze tekst zijn verder ideeën verwerkt die zijn ontleend aan de Bevrijdingstheologie en de voorstellen van personen en oppositiebewegingen in Cuba en de diaspora.

Last but not least zijn er vonden we inspiratie in de bevlogen teksten van dichter en schrijver José Martí (1853-1895). De voortrekker van de onafhankelijkheid van Cuba streefde naar onafhankelijkheid, antiracisme, sociale vooruitgang en een ethisch humanisme. Hij onderstreepte het belang van de eigen identiteit, bepleitte een universeel pacifisme en vreesde als anti-imperialist de Noord-Amerikaanse economische en culturele overheersing. De man hoopte dat Cuba zou uitgroeien tot een baken van hoop voor Latijns-Amerika. 125 jaar na zijn dood klinkt de taal van onder andere zijn manifest *Nuestra America* archaïsch. Maar veel ideeën zijn nog altijd actueel.

De titel is ontleend aan zijn oneliners: *Juntarse: ésta es la palabra del mundo – Zich verenigen, is het belangrijkste woord ter wereld.*

2. HET TOEKOMSTPLAN

Cubanos Unidos is een syncretisch plan. Het bevat een eigengereide synthese op basis van al de voormelde inspiratiebronnen. Elk onderdeel draagt het devies *Cuba junta – Cuba samenbrengen* in zich. Want het is de bedoeling om de Cubanen samen te brengen, in de plaats van hen te verdelen. De uitvoering gebeurt in drie stappen. En de rode draad is de verankering van de Cubaanse identiteit. Dat alles krijgt gestalte in de negen domeinen.

DRIE STAPPEN

SPAP 1 – Lessen trekken uit het verleden

Het is de rol van geschiedenis om te voorkomen dat men hervalt in de fouten van vroeger.

STAP 2 – Bakens uitzetten en stroomlijnen

Voor al de domeinen van de samenleving worden nieuwe bakens uitgezet. Rond die ankerpunten krijgt het toekomstig beleid vorm.

Een belangrijke uitdaging is het op elkaar afstemmen van die bakens. Want daardoor verloopt de drive van de samenleving veel vlotter.

STAP 3 – Visie op de korte en de lange termijn.

Op basis daarvan wordt op negen domeinen, die alle aspecten van de samenleving omvatten, een visie uitgestippeld:

1° op de korte termijn door de Voorlopige Regering van éminences grises en experts uit het binnen- en buitenland (zie verder – 3.1).

De maatregelen worden aangeduid met de letter K.

2° op de middellange en de lange termijn door de volwaardige Cubaanse regering.

De maatregelen worden aangeduid met de letter L.

Die aanpak staat haaks op de huidige ordening van de samenleving. Zo wordt de publieke sector grotendeels ontmanteld. En alle diensten, zoals het leger, vervullen in een afgeslankte rol een andere functie.

De RODE DRAAD: het verankeren van de Cubaanse identiteit

Doorheen alle maatregelen loopt als een rode draad de verankering van de eigen identiteit. Die omvat zes componenten.

1° De kroonjuwelen.

Cuba staat synoniem voor suikerriet, sigaren, rum, nikkel en muziek (cultuur). Het *Toekomstplan* wil dat natuurlijke en intellectuele kapitaal maximaal ontplooiën met respect voor de mens en het milieu. (zie verder – 2.9) Die kroonjuwelen vormen internationaal de belangrijkste troef van het land.

Voorbeeld: de sigarenmerken Cohiba, Patagás, Romero y Julieta, Montecristo en Hoy de Monterry.

2° Een egalitaire samenleving.

De geplande economische hervorming (zie verder – 2.5) heeft sociale correcties. (zie verder – 2.6) Die zorgen voor het behoud van de huidige egalitaire samenleving.

Voorbeeld: er komen hogere lonen voor leidinggevendenden, maar het verschil met de laagste lonen blijft beperkt.

3° Herverdelingsmechanismen

Die spreiden de verwachte toename van de welvaart over brede lagen van de bevolking. Ze voorkomen de concentratie van de rijkdom in handen van een kleine elite.

4° Evenwicht tussen harde en zachte waarden.

Het stimuleren van de economie (zie verder – 2.5) gaat hand in hand met de aandacht voor de zwakste groepen (zie verder – 2.6) en de zorg voor het milieu (zie verder – 2.9).

*Voorbeeld: de publieke gezondheidszorg niet afbouwen, maar versterken.
Voorbeeld: de pensioenen waarborgen een menswaardig leven.*

5° Aandacht voor kwaliteit

De economische groei gaat gepaard met aandacht voor de duurzaamheid, het respect voor wat de mens en de natuur aankunnen, de bevordering van de cultuur en de kwaliteit van het leven.

*Voorbeeld: de promotie van het openbaar vervoer beperkt het privé verkeer.
Voorbeeld: het leger vervult ook humanitaire taken.
Voorbeeld: de overheid promoot kunst en cultuur.*

6° Vrijheid.

Voor de Cubanen is de vrijheid een kostbaar goed. Want zij hebben in hun geschiedenis slechts een korte periode van vrijheid gekend. Wel moet die in goede banen worden geleid. (zie verder – 3.4)

NEGEN DOMEINEN

De nieuwe visie krijgt gestalte op negen domeinen. Die bestrijken alle facetten van de samenleving. De volgorde is niet belangrijk. Alle onderdelen zijn met elkaar verweven en worden tezelfdertijd uitgevoerd.

DOMEIN	LESSEN UIT HET VERLEDEN	NIEUWE BAKEN(S)	UITVOERING
--------	----------------------------	--------------------	------------

1. Bestuur	<i>De vrije wil is sterker dan de dictatuur</i>	Respect voor vrijheden & toepassen subsidiariteitsbeginsel	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Herziening grondwet ◦ Drie beleidsniveaus ◦ Sanering wetgeving ◦ Regels voor bestuurders ◦ Opwaarderen parlement ◦ ‘Zwitserse’ democratie ◦ Nieuwe rol middenveld
2. Administratie	<i>Loodzware bureaucratie doodt dynamiek</i>	In de eerste plaats regisseur	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Alleen kernopdrachten ◦ Omvang administratie in functie van behoeften ◦ Vergelijkende examens ◦ Nieuw personeelsstatuut ◦ Hoger Opleidingsinstituut ◦ Dienende rol
3. Demografie	<i>Dalend geboortecijfer, emigratie en vergrijzing zetten leeftijds piramide op haar kop</i>	Hoger geboortecijfer herstelt demografisch evenwicht	<ul style="list-style-type: none"> ◦ 2,1 kinderen per vrouw ◦ Immigratie ex-ballingen ◦ Gezinsbeleid
4. Financiën	<i>Afhankelijkheid van buitenland versterkt parasitisme</i>	Budgettair evenwicht door vlaktaks	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Oplossing schuldenberg ◦ Zero Budget Controle ◦ Invoering vlaktaks ◦ Creatie Investeringsfonds
5. Economie	<i>Planeconomie en wild kapitalisme ontwrichten economie. Zonder begeleiding mondt overgang naar geleide economie uit in chaos.</i>	Gemengde economie met overheid als regisseur	<ul style="list-style-type: none"> ◦ staatsbedrijven verkopen ◦ Kleine ondernemingen stimuleren ◦ Landbouwhervorming ◦ Betere basisinfrastructuur ◦ Hogere productiviteit ◦ Contingenteringen
6. Sociaal	<i>Hangmat en erosie van sociale netwerken verzwakken cohesie</i>	Positieve stimuli responsabiliseren mensen & gelijke behandeling	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Hangmat wordt opvangnet ◦ Gelijke behandeling ◦ Minimale ondersteuning ◦ Sterk sociaal beleid ◦ Sterke sociale netwerken ◦ Eerlijke spreiding
7. Justitie	<i>Arbitraire rechtspraak ondergraaft basisvertrouwen in mens en samenleving</i>	Waarheidscommissie symboliseert herstel gerechtigheid	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Gewetensgevangenen vrij ◦ Verzoeningsmonument ◦ Onafhankel. Hoge Raad ◦ Screening rechters
8. Waarden	<i>De ‘ik’ gerichtheid is een zuur dat de samenleving ondermijnt</i>	Mentaliteitswijziging doet ethiek klimmen op waardenladder	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Ethische code ◦ Zachte waarden met harde hand invoeren ◦ Verplichte burgerdienst
9. Ecologie	<i>Wildgroei van economie en toerisme bedreigen de natuur</i>	Vertrekken van wat de natuur en de mens aankunnen	<ul style="list-style-type: none"> ◦ Duurzaamheid ◦ Technische innovaties ◦ ‘Ontkolen’ samenleving

2.1. Bestuur

Les uit het verleden

Geen enkele paranoïde en corrupte dictatuur kan op termijn stand houden. Zelfs niet met een harde indoctrinatie, censuur en een repressie. Ten slotte overwint de vrije wil van de mens.

Nieuwe bakens

Respect voor de vrijheden en toepassing van het subsidiariteitsbeginsel.

Uitvoering op de korte termijn – door de Voorlopige Regering

K1° Voorbereiden van grondwetsherziening

In samenwerking met de Constituanten (zie verder – 3.4) wordt een nieuw grondwet opgesteld. Die verankert de fundamentele vrijheden en legt de rol vast van de *trias politica*: de uitvoerende macht (de regering), de wetgevende macht (het parlement) en de gerechtelijke macht (een onafhankelijk justitie). Cuba wordt een republiek met een president. Die wordt door het parlement verkozen en heeft grotendeels een ceremoniële functie.

K2° Uitbouw van drie beleidsniveaus van laag naar hoog

De nieuwe structuur is de antipode van het huidige centralisme. In toepassing van het subsidiariteitsbeginsel gebeurt de besluitvorming op een zo laag mogelijk niveau en zo dicht mogelijk bij de burger. Dit betekent dat eerst het lokale beleidsniveau wordt uitgebouwd. Omdat zoveel mogelijk beslissingen worden genomen op het lokale niveau ligt het zwaartepunt bij de **gemeenten**. Die beheren naar het voorbeeld van Zwitserland tot veertig procent van de middelen. Het tweede niveau zijn de **provincies**. Die krijgen grote bevoegdheden in het onderwijs, de gezondheidszorg, de cultuur en de infrastructuur. De restbevoegdheden zoals de wetgeving, de munt, de defensie en de Buitenlandse Zaken blijven **federaal**.

K3° Zwarte Lijst

Er komt een **Zwarte Lijst** van personen die zich hebben misdragen of persoonlijk verrijkt. En wanneer criminele feiten zijn gepleegd, gebeurt een doorverwijzing naar de Waarheidscommissie. (zie verder – 2.7)

K4° Sanering van de wetgeving.

Alleen regels die positief worden beoordeeld, worden verlengd voor bepaalde duur. De nieuwe regelgeving heeft per definitie een tijdelijke karakter. (zie verder)

K5° Regels voor het politiek personeel.

Er komt een beperkt aantal parlementsleden en ministers. Ze worden goed betaald, maar kunnen tezelfdertijd maar één mandaat bekleden: gemeentelijk, provinciaal of federaal. Bovendien wordt de duurtijd van de mandaten beperkt tot twee legislaturen. De vorming van politieke dynastieën wordt voorkomen en de doorstroom van politieke talent bevorderd. De politieke deontologie waarborgt een correcte invulling van de mandaten. (zie verder – 2.8)

K6° Geleidelijke bevoegdheidsoverdracht

Met verschillende snelheden gebeurt de bevoegdheidsoverdracht naar de democratisch verkozen bestuurders. Eerst gemeentelijk (in 2019), later provinciaal (in 2021) en ten slotte federaal (in 2022). (zie verder – 3.4)

Uitvoering op de middellange en de lange termijn – door de Cubaanse regering

Vorm geven aan een bestuurlijke organisatie geïnspireerd op het Zwitserse model.

L1° *Toverformule*

Streven naar de toepassing van de ‘toverformule’ op alle beleidsniveaus. In de democratische besluitvorming naar Zwitsers model nemen alle grote partijen deel aan het bestuur. Zij vertegenwoordigen een overgrote meerderheid van de kiezers, De beslissingen worden genomen op basis van een brede consensus. En iedereen voert die loyaal en collegiaal uit.

L2° **Opwaardering van het parlement**

Elke wet heeft een verplichte vervaldatum. Daardoor wordt de wetgeving periodiek aangepast aan de ontwikkelingen in de samenleving. Het beheer gebeurt door de Centrale Kruispuntbank Wetgeving.

L3° **Openbaarheid van bestuur**

Het bestuur wordt gekenmerkt door transparantie en openbaarheid. Bij de toepassing wordt gebruik gemaakt van de informatietechnologie.

Voorbeeld: de Centrale Kruispuntbank Wetgeving is consulteerbaar op het internet.

L4° **Nieuwe rol voor middenveld**

In zijn huidige vorm is het monopolie van de communistische deelorganisaties uitgespeeld. Zij treden voortaan in concurrentie met analoge organisaties. De burgers sluiten zich aan bij de vereniging van hun voorkeur.

Voorbeeld: de CTC en andere vakbonden verdedigen de belangen van de werknemers.

2.2. Administratie

Les uit het verleden

Een loodzware bureaucratie doodt de dynamiek van een samenleving.

Nieuwe baken

Administratie is in de eerste plaats regisseur.

Uitvoering op de korte termijn – door de Voorlopige Regering

Een **College van Ambtenaren** van éminences grises en experts uit binnen- en buitenland beheert de administratie. Zij worden voor bepaalde duur gerecruteerd op basis van hun competenties.

K1° **Bepalen kernopdrachten.**

De Voorlopige Regering bepaalt welke sectoren en activiteiten behoren tot de bevoegdheid van de overheid. Daartoe behoren de sleutelsectoren, waaronder de energiebevoorrading, en het onderwijs en de gezondheidszorg.

K2° Omvang

De Voorlopige Regering bepaalt in functie van de noden de omvang van de administratie.

K3° Vooropzeg en vergelijkende examens

Alle ambtenaren worden in vooropzeg geplaatst. Tezelfdertijd worden vergelijkende examens georganiseerd.

K4° Zwarte Lijst

Zoals voor de bestuurders (zie hoger – 2.1) komt er ook voor de administratie een Zwarte Lijst van personen die zich hebben misdragen of verrijkt. Wie criminele feiten heeft gepleegd, wordt doorverwezen naar de Waarheidscommissie (zie verder – 2.7).

K5° Nieuw personeelsstatuut

Een nieuw personeelsstatuut heeft oog voor alle aspecten van de ambtenarij van de toekomst.

Voorbeeld: grote aandacht voor het deontologisch handelen (zie verder – 2.8)

K6° Oprichting van een Hoger Instituut voor de Administratie

Dat staat in voor de opleiding en de vorming van de ambtenaren. Bij de oprichting wordt samengewerkt met soortgelijke instellingen in andere landen (bijvoorbeeld Frankrijk).

Uitvoering op de middellange en de lange termijn – door de Cubaanse regering

De geleidelijke vervanging van de buitenlandse experts door de nieuwe generatie Cubaanse ambtenaren.

L1° Investeren in een ambtelijke cultuur

Kenmerken van de ambtenarij van de toekomst zijn: een grote performantie, een lage drempel, een toegankelijke dienstverlening en een transparante werking. Het is belangrijk om permanent te investeren in een eigentijdse ambtelijke cultuur. Ambtenaren vervullen een dienende rol. Ze helpt de burgers, bemoedigen hen en werkt met hem samen.

L2° Dynamisch beheer

Er komt een procedure voor het aanpassen van het personeelskader in functie van de wijzigende noden. Ook gebeurt een periodieke bijsturing van het personeelsstatuut.

L3° Promoties

Aansluitend bij het Hoger Instituut voor de Administratie komt er een onafhankelijke instelling voor de promoties.

2.3. Demografie

Les uit het verleden

Zonder gezinsbeleid evolueren dictaturen naar een omgekeerde leeftijds piramide. Het geboortecijfer van vier kinderen per vrouw in de jaren 1960 is gedaald naar 1,45. Veel Cubanen weigeren om 'nieuwe slaven' op de wereld te zetten. Verder is er de massale emigratie van jongeren. En mede door de goede kwaliteit van de gezondheidszorg wordt de bevolking ouder. Vandaag bedraagt de gemiddelde leeftijd 38 jaar. En weldra is dertig procent ouder dan zestig.

Nieuwe baken

Een beleid op de lange termijn vereist een gezonde leeftijds piramide met een geboortecijfer van 2,1 kinderen per vrouw.

Uitvoering op de korte termijn – door de Voorlopige Regering

K1° Immigratiepolitiek

De terugkeer van voormalige ballingen en hun families aanmoedigen en begeleiden.

K2° Stimulerend gezinsbeleid

Positieve stimuli verhogen het geboortecijfer.

Voorbeeld: een pensioenkrediet voor wie kinderen baart.

Voorbeeld: fiscale voordelen voor gezinnen

Voorbeeld: verhoging van de kinderbijslag

Voorbeeld: uitbreiding van het zwangerschapsverlof.

Uitvoering op de middellange en de lange termijn – door de Cubaanse regering

Jaarlijkse bijsturing van het beleid aan de hand van de demografische evolutie. Bijkomende maatregelen nemen indien nodig.

2.4. Financiën

Les uit het verleden

Afhankelijkheid van financiële hulp uit het buitenland – eerst uit de Sovjet-Unie en vervolgens uit Venezuela – ondermijnt de zelfredzaamheid en versterkt het parasitisme.

Nieuwe baken

Vlaktaks waarborgt het budgettair evenwicht.

Uitvoering op de korte termijn – door de Voorlopige Regering

K1° Historische schuld

Het wegwerken van de 23 miljard \$ schulden uit het verleden door kwijtschelding en/of participaties in de economie. Dat geldt ook voor claims voor compensaties voor de nationalisering onder het communistisch bestuur. (zie verder – 3.2)

K2° Vlaktaks

Invoering van die eenvoudig te innen inkomstenbelasting. Iedereen betaalt aan de bron een vast percentage. Met dat geld wordt de reguliere werking gefinancierd.

De vlaktaks eerder met groot succes in 23 landen ingevoerd.

De voordelen zijn:

- ° de volledige transparantie,
- ° het sluiten van alle achterpoortjes, uitzonderingen en subsidies,
- ° de goedkope inning omdat geen zware administratie nodig is,
- ° het stimuleren van het sparen.

Wanneer iedereen hetzelfde percentage betaalt, wordt een belasting als billijk ervaren en vindt minder ontduiking plaats.

K3° Oprichting van een Investeringsfonds

Dat beheert de inkomsten uit de privatiseringen in de economie. (zie verder – 2.5) Dat geld wordt via verdeelsleutels gebruikt voor de uitbouw van de publieke infrastructuur, de innovatie en de internationale promotie van Cuba.

K4° (Eventueel) Tijdelijke financiering sociale herverdeling

Op de korte termijn gaat mogelijk een deel van het geld van het Investeringsfonds naar de uitbetaling van hogere pensioenen, het lenigen van sociale noden en dringende investeringen in het onderwijs en de gezondheidszorg.

Op termijn dekken de inkomsten van de vlaktaks die uitgaven.

Uitvoering op de middellange en de lange termijn – door de Cubaanse regering

L1° Beheer Investeringsfonds

Het zorgvuldig beheer van het geld van het Investeringsfonds heeft oog voor de duurzame noden. Prestige-uitgaven moeten worden vermeden.

L2° Zero Budget Controle

Een uitgelezen instrument om de financiële orthodoxie te handhaven is de uitvoering om de vier jaar van een Zero Budget Controle. Die herbekijkt alle uitgaven vanaf nul.

2.5. Economie

Lessen uit het verleden

Noch het wilde kapitalisme, noch de planeconomie vormen de basis van een duurzame economie. In de periode 1920-1950, toen het wilde kapitalisme regeerde, werd het land leeg gezogen door Amerikaanse multinationals. Maar de huidige centrale planning met zijn paranoïde staatscontrole is even nefast. Veel bedrijven, met nog aftandse machines van Sovjetmakelij, worden geplunderd door ambtenaren en managers. En het gebrek aan innovatie en investeringen maakt van Cuba een ontwikkelingsland. Vooral in de landbouwsector is de toestand desastreus. Het land voorziet amper in twintig procent van de eigen voedselbehoeften. Het voorbeeld van de voormalige Sovjet-Unie leert ons dat de overgang naar een kapitalistische economie zonder strikte begeleiding, uitmondt in chaos.

Nieuwe baken

Een gemengde economie met de overheid als regisseur. Die bepaalt in de strategische sectoren de contingenten en legt via regulering de basis voor een duurzame economische groei.

Voorbeeld: een eigen model van joint ventures combineert het vrij ondernemerschap met het behoud van de identiteit en de verankering in Cuba.

Voorbeeld: de groei van het toerisme evolueert met de bouw van toeristische infrastructuur.

Voorbeeld: een vaste prijs voor het personenvervoer beschermt de reizigers en garandeert de bestuurders een normaal loon.

Uitvoering op de korte termijn – door de Voorlopige Regering

Een transparante economische visie zonder tussenschakels is het beste medicijn om de kanker van de zwarte economie en de corruptie te bestrijden.

K1° Verkoop van grote staatsbedrijven

De verkoop gebeurt tegen marktconforme prijzen.

Bij gebrek aan eigen kapitaal zijn buitenlandse investeringen noodzakelijk. Het management van de buitenlandse bedrijven houdt rekening met sociale correcties (zie verder – 2.6)

K2° Kleine ondernemingen stimuleren

Even belangrijk is het stimuleren van het groeipotentieel van de *cuentalpropista* of kleine ondernemingen. De overheid kan onder voorwaarden landbouwpercelen en werkruimten in bruikleen geven aan coöperatieven of private personen. En in het kader van de Microfinanciering worden kleine bedragen geleend om economische activiteit te beginnen. Die aanpak responsabiliseert en motiveert de deelnemers, geeft hun waardigheid terug en laat hen bijdragen aan de opbouw van een betere wereld.

K3° Landbouw herstructureren

De opwaardering van de landbouwsector voorkomt dat Cuba wordt overspoeld door de Amerikaanse agro-industrie en onafhankelijk blijft van de fluctuerende prijzen op de internationale markt.

Voorbeeld: samenwerking met landbouwfaculteiten van buitenlandse universiteiten roeit marabú uit.

Voorbeeld: potentiële groeisectoren zoals de zuivelproductie, de pluimvee- en varkenshouderij en de aardappelverwerking stimuleren.

Voorbeeld: de export van biologische producten promoten omdat in de landbouw geen pesticiden of hormonen worden gebruikt.

K4° Verbeteren van de basisinfrastructuur

Het geld van het Investeringsfonds (zie hoger – 2.4) gaat prioritair naar de verbetering van de basisinfrastructuur. Bovenaan de lijst staan de uitbouw van het openbaar vervoer en de ontsluiting van het platteland.

K5° Verhogen prestatieniveau

Werken aan een mentaliteitswijziging om het prestatieniveau van de werknemers te verhogen.

Voorbeeld: invoering van het principe 'loon naar werken'

Voorbeeld: een correcte verloning en hogere lonen voor leidinggevenden

Voorbeeld: structureel investeren in opleiding en vorming.

Uitvoering op de middellange en de lange termijn – door de Cubaanse regering

L1° Uitverkoop van staatsbedrijven

De Cubaanse regering brengt de uitverkoop van alle staatsbedrijven tot een goed einde. Zo ook de exploitatie van de gas- en oliereserve van naar schatting 15 tot 20 miljoen barrels.

L2° Ontwikkeling van kleine ondernemingen stimuleren

Microfinanciering boekt vaak succes op de lange termijn. Succesvolle ondernemers kunnen eigenaar worden van het perceel of de werkruimte die ze gebruiken.

Het scheppen van een klimaat dat de ontwikkeling van nieuwe activiteiten stimuleert.

L3° In eigen voedselbehoeften voorzien

Een duurzaam landbouwbeleid doet Cuba in de eigen voedselbehoeften voorzien.

Tezelfdertijd maakt de bouw van nieuwe woningen en socio-culturele voorzieningen het leven op het platteland opnieuw aantrekkelijk.

L4° Basisinfrastructuur optimaliseren

De Cubaanse regering stippelt voor de infrastructuurwerken een visie uit op de middellange en de lange termijn.

Voorbeeld: investeren in de haveninfrastructuur in functie van de economie en het toerisme.

Voorbeeld: het vernieuwen van de Carretera Central van La Fé naar Baracoa.

2.6. Sociaal

Lessen uit het verleden

De investeringen in het sociaal beleid hebben de voorbije decennia een hangmat gecreëerd. Die wordt gekenmerkt door cliëntelisme, parasitisme en profitariaat. Mede daardoor blijft het land sociaal onderontwikkeld. Bovendien verzwakt de erosie van de middenveldorganisaties de sociale cohesie.

Nieuwe bakens

Positieve stimuli responsabiliseren mensen & de gelijke behandeling van iedereen.

Uitvoering op de korte termijn – door de Voorlopige Regering

K1° Een sluitend wettelijk kader

De basis van een duurzaam sociaal beleid is een wettelijk kader dat de rechten van de werknemers beschermt.

Voorbeeld: alle werknemers krijgen een minimumloon en een sociale bescherming.

K2° Hangmat ombuigen naar opvangnet

Mensen staan in voor zichzelf en hun gezin. En wie dat niet kan, krijgt steun volgens strikte regels. De uitbouw van sterke sociale voorzieningen gaat hand in hand met het geven van positieve prikkels aan wie daar een beroep op doet. Die stimuleren mensen om werk te zoeken.

Voorbeeld: het beperken van uitkeringen in de tijd.

K3° Gelijke behandeling

Het Rugzakprincipe geeft mensen met een beperking een tegemoetkoming om de afstand met de gewone burgers te overbruggen. Die maatregel versterkt het egalitaire karakter van de samenleving.

K4° Sociale Economie

Projecten in de Sociale Economie vangen de mensen op voor wie de lat ondanks alles nog te hoog ligt. De zwakste personen werken in functie van hun mogelijkheden deeltijds of als vrijwilliger.

Uitvoering op de middellange en de lange termijn – door de Cubaanse regering

L1° Een sterk sociaal beleid

De overheid voert een sterk sociaal beleid. De intensieve begeleiding naar een job of een andere activiteit voorkomt de marginalisering van de meest kwetsbaren.

L2° Sterkere sociale netwerken versterken cohesie

De overheid creëert een klimaat dat de ontwikkeling van sociale netwerken stimuleert.

L3° Eerlijke spreiding

De koppeling van de duurtijd van de loopbaan aan de evolutie van de levensverwachting spreidt de pensioenlasten eerlijk over de generaties.

2.7. Justitie

Les uit het verleden

Een arbitraire rechtspraak ondermijnt het basisvertrouwen in de mens en de samenleving.

Nieuwe baken

De Waarheidscommissie symboliseert het herstel van de gerechtigheid.

Uitvoering op de korte termijn – door de Voorlopige Regering

K1° Vrijlating gewetensgevangenen

K2° Oprichting van een Waarheidscommissie

Onder auspiciën van het Internationaal Gerechtshof in Den Haag straft een Waarheidscommissie de verantwoordelijken van misdrijven. Er komt geen heksenjacht, wel een eerlijke berechting. Alleen wanneer Cuba in het reine komt met zijn verleden, kan het aan de toekomst bouwen.

K3° Hoge Raad voor Justitie

Een onafhankelijke commissie van binnen- en buitenlandse juristen hervormt het gerechtelijke apparaat en waarborgt een onafhankelijke rechtspraak. Een onafhankelijke Hoge Raad voor Justitie waakt over de rechtspraak en stelt de rechters aan.

K4° Screening

De geloofsbrieven van de kandidaat-rechters worden gescreend tijdens hoorzittingen in het parlement.

Uitvoering op de middellange en de lange termijn – door de Cubaanse regering

L1° Waarborgen voor eerlijke rechtspraak

Justitie is een sleuteldepartement. Het waarborgen van een eerlijke rechtspraak legt de basis voor harmonieus samenleven.

L2° Nationaal verzoeningsmonument

Het leed van zestig jaar communisme kan onmogelijk worden gecompenseerd. Wel moet dat leed worden erkend. Cuba heeft nood aan een nationaal verzoeningsmonument (of monumenten) waar op een serene manier de wonden uit het verleden kunnen helen.

2.8. Waarden

Les uit het verleden

Het zuur van de 'ik'-gerichtheid in de top vijf van de belangrijkste waarden – ik en de rest kan stikken, schep zoveel mogelijk poen, vertrouw niemand, na ons komt de zondvloed en amuseer u rot - tast de fundamenten van de samenleving aan.

Nieuwe baken

Mentaliteitswijziging doet ethisch handelen klimmen op waardenladder.

Uitvoering op de korte termijn – door de Voorlopige Regering

Een ethische code: zachte en harde aanpak

De samenleving heeft nood aan ethische code die het vertrouwen opkrikt. Enerzijds wordt die met zachte hand ingeprent via het onderwijs en de media.

Voorbeeld: kritische omgang met programma's die de graaicultuur, de criminaliteit en het druggebruik promoten.

Anderzijds wordt die ethische code met harde hand opgelegd.

Voorbeeld: een deontologische code voor politici, rechters en ambtenaren.

Voorbeeld: de bezittingen van de ministers worden tijdens de uitoefening van hun mandaat beheerd door een lid van de oppositie.

Voorbeeld: strikte gedragsregels voor lobby- en belangengroepen.

Uitvoering op de middellange en de lange termijn – door de Cubaanse regering

Mentaliteitswijziging

De Cubaanse samenleving heeft nood aan een mentaliteitsverandering rond twaalf attitudes: ernst en inzet, controle, opnemen van verantwoordelijkheid, loyaliteit, respect, loyaliteit, duurzaam ondernemen, transparantie, kwaliteit en eerlijke handel.

Die aanpak leidt tot een maatschappelijk surplus in meervoud:

- een open debatcultuur,
- sterkere netwerken,
- meer maatschappelijk engagement,
- een grotere solidariteit en
- het beter benutten van het potentieel van de samenleving.

Voorbeeld: de vervanging van de legerdienst door een verplichte burgerdienst.

De beleving van waarden mondt uit een fundamentele omslag:

- angst wordt omgezet in **hoop**
- wantrouwen, minachting en haat ruimen plaats voor **tolerantie en insluiting**.

2.9. Ecologie

Les uit het verleden

De Wildgroei van de economie en het toerisme bedreigen de natuur.

Nieuwe baken

Het uitgangspunt van elk handelen is wat natuur en mens aankunnen.

Uitvoering op de korte, de middellange en de lange termijn

1° Duurzaamheid

Het streven naar duurzaamheid is de rode draad in alle aspecten van het beleid.

Voorbeeld: duurzaam toerisme heeft een groot potentieel.

2° Technologische innovaties

Technologische vernieuwingen kunnen helpen bij de groei naar meer duurzaamheid.

Voorbeeld: de promotie van duurzame energie.

3° Ontkoling

De CO² uitstoot terugdringen.

Voorbeeld: heffingen op de uitstoot van broeikasgassen.
Voorbeeld: het 'ontkolen' van de samenleving.

3. DE UITVOERING: naar een naadloze overgang

Er komt geen *tabula rasa*. De uitdaging ligt erin om een naadloze overgang tot stand te brengen van het huidige bestuur naar een parlementaire democratie. Druie ingrepen voorkomen dat Cuba terecht komt in een machtsvacuüm of een economische, sociale en politieke chaos. Dat zijn de komst van een internationale vredesmacht, de organisatie van een donorconferentie en de aanstelling van een Voorlopige Regering van technocraten die wordt bijgestaan door adviesraden. De Regering begeleidt volgens de methodiek van de Strikte Geleidelijkheid Cuba naar een volwaardige democratie.

3.1. INTERNATIONALE VREDESMACHT begeleidt overgang

Bij de instorting van het communistische regime bedreigt een tweevoudige Zwaard van Damocles de veiligheid.

1° Het leger, de politie en de Geheime Dienst zijn omvangrijk, hoog opgeleid en goed bewapend. Wanneer het land democratiseert, dreigen zij hun werk en privileges te verliezen. Een mogelijke ‘conservatieve’ tegenbeweging moet bij voorbaat worden geneutraliseerd.

2° Wanneer het veiligheidsbeleid versoepelt, bestaat het gevaar op een explosieve toename van de criminaliteit.

De oplossing is de tijdelijke aanwezigheid van een **internationale vredesmacht onder UNO-vlag**. Die ontwapent het leger, de politie en Geheime Dienst. In afwachting dat het nieuwe veiligheidskorps operationeel is, handhaaft de vredesmacht de orde en zorgt voor de veiligheid van de instellingen en personen die het transitieproces begeleiden.

3.2. DONORCONFERENTIE

Een internationaal hulpprogramma ondersteunt Cuba bij de uitvoering van het *Toekomstplan*. Dat wordt genoemd naar de historische leider José Martí.

Vooraf maakt de Voorlopige Regering een inventaris van de noden en behoeften. Onder auspiciën van de Verenigde Naties wil een conferentie daar maximale invulling aan geven. Meer dan geld heeft Cuba nood aan knowhow en expertise om het overgangsproces in goede banen te leiden. (Al dan niet) jonggepensioneerde buitenlandse experts kunnen dat proces mee ondersteunen. Ook bieden samenwerkingsakkoorden met buitenlandse universiteiten perspectieven omdat Cuba een hoogstaand onderwijs heeft.

3.3. VOORLOPIGE REGERING wordt bijgestaan door adviesraden

In de overgangsfase ligt de verantwoordelijkheid bij de Voorlopige Regering van technocraten: ‘*éminances grises*’ uit binnen- en buitenland die tijdelijk hun knowhow ter beschikking stellen. Zij spelen in het Cuba van de toekomst geen rol meer.

De Voorlopige Regering heeft volheid van bevoegdheden en bepaalt autonoom het beleid. Het voorzitterschap roteert en is éénmalig.

Adviesraden staan de bewindvoerders bij. Rond alle thema's worden werkgroepen opgericht waar organisaties en personen een inhoudelijke inbreng kunnen doen.

3.4. Methodiek van de STRIKTE GELEIDELIJKHEID

De overgang van het communistische regime naar een volwaardige democratie gebeurt via de methodiek van de Strikte Geleidelijkheid. Die groeit van onderuit: eerst lokaal en vervolgens provinciaal en nationaal. Politieke ideeën en visies moeten rijpen. En ook de mensen moeten worden daarop worden voorbereid. Want de voorbije zestig jaar bepaalde het regime alle aspecten van het dagelijkse leven, en oordeelde wat goed was voor zijn inwoners. Niemand mocht een eigen mening hebben.

De stapsgewijze invoering van een democratie van laag naar hoog voorkomt een dreigende chaos en het gevaar dat de pas verworven vrijheid in de kiem wordt gesmoord.

Proeve van timing:

2019 – de eerste gemeenteraadsverkiezingen (mandaat van drie jaar)

2021 – de eerste provinciale verkiezingen (mandaat van vijf jaar)

De provincieraden duiden de vertegenwoordigers aan van de federale Constituante die de werking van het toekomstige parlement en de toekomstige regering voorbereidt.

2022 – de tweede gemeenteraadsverkiezingen (mandaat van vijf jaar)

2023 – de eerste nationale verkiezingen leiden tot de installatie van het parlement en de regering.

Op dat moment worden de bevoegdheden van de Voorlopige Regering overgedragen. Mogelijk blijft nog een aantal sleuteldepartementen tijdelijk in handen van 'eminences grisis'.

4. Ontwerp verfijnen

In zijn samenhang bevat het *Toekomstplan Cubanos Unidos* een totaalvisie. Die situeert zich op een hoger niveau dan al de voorstellen die tot dusver zijn geformuleerd. Dit raamkader reikt een structurele oplossing aan voor de gigantische problemen waarmee het postcommunistische Cuba zal worden geconfronteerd.

Deze tekst is een ontwerp. Het *Toekomstplan 1.0* moet verder worden aangevuld en verfijnd tot een *Toekomstplan 2.0*. De uitdaging ligt erin om daarrond nog voor de instorting van het regime in brede milieus een consensus te vinden. Want op dat moment dient er zich een uniek momentum om de samenleving op een nieuwe leest te schoeien.

Alleen wanneer alle neuzen in dezelfde richting wijzen en iedereen zich loyaal achter de uitvoering schaaft, kan een samenleving tot stand komen waarin alle Cubanen, zonder uitzonderingen, een zo hoog mogelijke graad van geluk bereiken. Dan wordt de droom van José Martí werkelijkheid: Cuba als een baken van hoop voor de Latijns-Amerikaanse landen?

Koenraad De Wolf

16 februari 2017